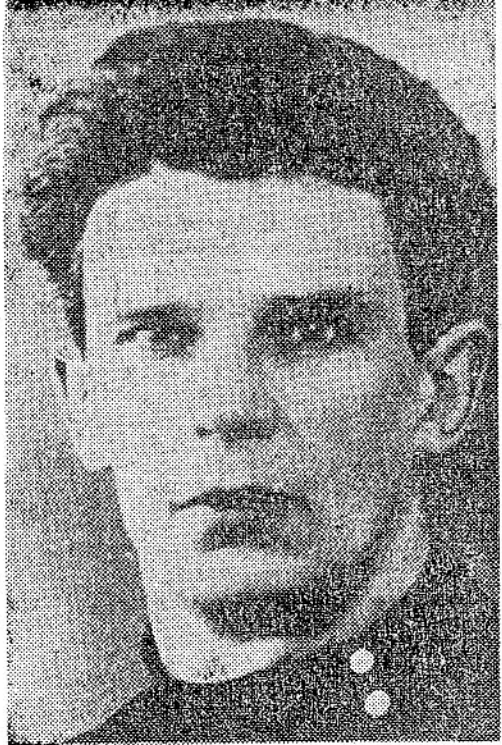

Richard Majak sai esimese parteipileti Rakveres

Richard MAJAK

Riismanni maja Laada tänavas (praegu Komsomoli 20) Siin tegutses VSDT(b)P Rakvere organisatsiooni büroo.

Richard Majak on üks vähestest veel praegu elavaist ja tegutsevaist eesti kommunistidest, kelle parteilikkete staazi võib mööda kuue aastakümnega. Kogu ta elu ja töö on olnud sihikindel võitlus parema homse nimel. Vaid kaks aastat on ta olnud pensionil, tööindu jätkub aga nüüdki.

Richard Majak on sündinud 1898. aasta 25. augustil Jõhvis. Sealsamas lõpetas ministeeriumikooli, seejärel pedagoogilised kursused Rakveres ja Mustvees. Ta tahtis saada kooliõpetajaks.

Siis tuli Veebruarirevolutsioon. Noormees asus tööle Jõhvi töötluskomitee volinikuna. 1917. aasta suvel sõitis R. Majak Rakverre, kus sai koha sõjaväeülema kantseleis.

Avaldame allpool väljavõtteid Richard Majaku mälestuste raamatust «Tee tuli endal leida», mis ilmus 1975. aastal.

Majas, kus praegu asub Rakvere koduloomuseum.

oli kesetähtselt ühendatud kantsleikirjutajale ja konvoikomandole, kuhu kuulus samuti umbes paarkümmend meest. Kantsleilise asus hoovipealses majas teisel korrusel kahes või kolmes suures toas. Esimesel korrusel oli peavaht (vangla) ning teises otsas söökla koos köögiaga.

Istusin neljanda suure aknaaluse laua taha, kus juba enne mind sulepäid piinasid kolm kolleegi, nende hulgas üks endine ning küllalt eakas mõisavallitseja...

Juba esimestest päevadest alates tekkisid mul ägedad vaidlused vanemate kolleegidega, kes kantsleilaua taga istudes olid väga sõjakalt häälestatud ja olid nõus «sõdima» võiduka lõpuni. Nende hulgas oli ainult Artur Vettik (helilooja Tuudur Vettiku vanem vend) ise paljudest lahingutest osa võtnud. Ta oli enne sõda õppinud Moskvas Stroganovi kunstlikoolis ja sealt 1915. aastal sõjaväkke mobiliseeritud. Rindel haigestunud ta skorbuuti, pärast tervenemist saadeti koju Väike-Maarjasse puhkusele ja sealt ta saltuski meie kantsleisse. Vettik teadis, mida tähendab sõda. Ta oli enamlane, kuid väga sõnaaaher ega hakanud igaühega vaidlema. Saime temaga peagi sõpradeks, kuid ägedates sõnalahingutes päeval kantsleis ja öhtul kasarmus polnud temast suurt kaasalõõjat. Minul aga olid alati kokkupõrked vanemate kirjutajatega. Samuti püüdsin sõjaväest selgitustööd teha soldatite hulgas, keda kohtasin sõjaväevalitsuse kogumispunktiis, ja võtsin osa mitmesugustest miitingutest.

Rakveres oli juba kevadel loodud enamlaste parteiorganisatsioon. Selle asjaajaja oli G. Riismann, kelle korter Laada tänavas oli nüüd ühtlasi organisatsiooniliseks keskuseks. Riis-

mann oli töötanud Petrogradis, osa võtnud illegaalsest revolutsioonilisest tegevusest ja temaga kohtumised olid mulle poliitiliseks kooliks. Käisin sageli tema korteris, sain temalt poliitilist kirjandust, ajakirju ja brošüüre nii eesti kui ka vene keeles. Lugesin neid ise ja igal laupäeval, kui sõitsin Jõhvi, võtsin neid kaasa seal müümiseks või levitamiseks.

Riismanni juures kohtasin ka Aseri parteiorganisatsiooni tegelasi Anna Leetsmanni ja Leopold Linderit.

Leopold Linderiga puutusin vaid paar-kolm korda kokku. Mulle meeldis ta alati sõbralik naeratus ja välimus, mis tuletas veidi meelde tema nimekaid, filmitähte Max Linderit.

Leetsmanni hüüdsime omavahel naljatades «punaseks Annaks». Ta oli kooliõpetaja perekonnast ning isa eeskujul valinud ka endale kooliõpetajaamet Aseris. Energiline ja teotaheline inimene, range välimuse ja käitumisega, elava ja kiire väljendusviisiga. Anna oli palju lugenud, valdas hästi nii eesti, vene kui ka saksa keelt. Ta oli Maapäeva liige, alguses ainsa naisena ja ka ainsa enamlasena. Minust oli ta aastat kümme vanem ja suuremate elukogemustega. Alguul, Rakveres olin tema üleolevast suhtumisest veidi riivatud. Pärast Oktoobrirevolutsiooni, kui minulgi oli juba rohkem kogemusi, valitses meie vahelkordades võrdsus ja täielik seltsimehelikkus...

Kord septembri alguses, kui viibisin Riismanni korteris, küsis A. Leetsmann:

«Millaal sa, seltsimees, parteise astud?»

«Seni pole veel astunud.»

«Kas kahtled veel?»

«Milleski ma ei kahtle. Ma arvan, et minu tegutsemise kohta pole kellelgi midagi öelda. Ja edaspidi tegutsen samuti.»

«Siis on see asi vaja ära

korraldada,» ütles Leetsmann sealsamas laua taga istuvalle Riismannile.

Nii saingi Riismannilt kätte valgest kartongist parteikaardi, esimese dokumendi, mis tõendas minu kuuluvust enamlaste parteisse.

Rakveres aga läks olukord järjelt pingelisemaks. Linnas asus eesti kodanluse kindel kants — 1. Eesti polk, mille ohvitserid olid häälestatud maru-rahvuslikult ja hoidsid oma mõju all ka soldateid. Kõiki neid, kes julgesid toetada enamlasti, ähvardati eesti polgust ära saata rindele, vene polkudesse. Kui soldatid võtsidki osa rahva-koosolekutest, siis ähvardasid ka nemad enamlasti ja Ajutise Valitsuse vastaseid seina äärde seada. Kuna nende käes olid relvad, oli ka ähvardustel küllalt suur mõju...

Mina aga esinesin avalikult

enamlaste pooldajana, varem või hiljem pidi minuga midagi juhtuma.

Septembri lõpul pandigi mu lauale pahmakas pabereid, mis olid vajalikud soldati viimiseks ühest väeosast teise. Lühidalt — sõjaväe kantsleid peeti minu jaoks liiga mugavaks kohaks ja oma sõjamehekarjääri pidin jätkama Narvas, sealses 285. tagavarapolgus või nagu rahva keeles öeldi — «pasatskite polgus».

Arasaatmise põhjust polnud vaja küsida. Panin dokumendid taskusse, jätsin hüvasti Vettiku ja mõne teise kirjutajaga. Enne Rakverest ärasõitu astusin veel Riismanni korterisse, kus kohtasin Leetsmanni.

Leetsmann naljatas, et nüüd olevat ka mina oma poliitilise tegevuse eest kannatanute nimekirjas...»